

Татјана КАТИЋ
Историјски институт
Београд

Гордана ГАРИЋ ПЕТРОВИЋ
Историјски институт
Београд

ОСМАНСКИ АЛТИН (АЛТУН-ИЛИ) 1477. ГОДИНЕ*

Анстракт: Најстарији познати османски попис средњовековне области Алтин (тур. *Altun-ili*) из 1477. године, садржи сумарне демографске и фискалне податке за 55 села и две мезре. Сачињен је у време када је Алтин припадао Паша санџаку и представља полазну основу за праћење демографског и економског развоја ове области.

Кључне речи: Османско царство, Алтин, Алтун-или, Паша санџак, дефтер, зеамет, XV век.

Средњовековна област Алтин, турски Алтун (*Altun-ili*),¹ побудила је веће интересовање истраживача седамдесетих година прошлог века, након што је Сељами Пуљаха објавио чланак о истоименој османској

* Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Од универзалних царстава ка националним државама: Друштвене и политичке промене у Србији и на Балкану* (Ев. бр. 177030).

¹ Име области Алтин изведено је од латинског придева *altus* – висок, и означава подручје високих планина. У османским документима, у складу с вокалном хармонијом турског језика, Алтин се јавља у облику Алтун. Данашњи, албански назив Малесија има исто значење као и стари.

нахији.² До тада се рад на убикацији десет алтинских насеља, колико их помињу српски извори, одвијао само у оквиру изучавања властелинства манастира Високи Дечани.³ Богата османска грађа која у области (вилајету) Алтун 1485. године региструје преко педесет села, дала је нови подстицај историјско-географским, демографским и ономастичким истраживањима подручја североисточне Албаније и југозападнoг Косова (Ђаковачка Малесија). Највећи допринос на том пољу дао је Митар Пешикан, који је критички анализирао Пуљахино читање топонима и убикацију насеља и умногоме их исправио.⁴ Значајан помак у изучавању Алтина учинила је и Гордана Томовић која је на једном месту сакупила све познате изворе, исправила неке погрешне убикације и пронашла насеља која су у науци до тада била непозната. Њен рад садржи и анализу економских података из опширног пописа Скадарског санцака из 1485. године, чиме су заокружена досадашња научна знања о Алтину.⁵

Извор који овом приликом представљамо најстарији је сачувани попис Алтина под турском влашћу.⁶ Настао је 1477. године, пре оснивања Скадарског санцака, у време када је ова област припадала Паша санцаку.

² S. Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë dhe popullsia e saj në fund të shekullit XV*, Gjurmime albanologjike, Seria e shkencave historike I-1971 (1972) 193-272 (даље Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*). Пуљаха је представио интегралну верзију османског пописа нахије Алтун из 1485. године, као и факсимиле одговарајућих страница дефтера. Две године касније исти материјал је поново објавио у оквиру критичког издања првог пописа Скадарског санцака из 1485. године. S. Pulaha, *Defteri i Regjistrimit të sanxhakut të Shkodrës i vitit 1485*, I, Tiranë 1974 (даље Pulaha, *Defteri*).

³ О историјско-географским истраживањима дечанског властелинства са наведеном старијом литературом: П. Ивић – М. Грковић, *Дечанске хрисовуље*, Нови Сад 1976 (даље Ивић – Грковић, *Хрисовуље*).

⁴ М. Пешикан, *Из историјске топонимије Подримља*, Ономатолошки прилози II (1981) 1-92 (даље Пешикан, *Топонимија Подримља*); Исти, *Зетско-хумско-рашка имена на почетку турског доба*, Београд 1984 (даље Пешикан, *Зетско-хумско-рашка имена*). На основу Пешиканових резултата израђена је прегледна карта у књизи М. Грковић, *Имена у дечанским хрисовуљама*, Нови Сад, 1983.

⁵ Г. Томовић, *Алтин у XIV и XV веку*, Становништво словенског поријекла у Албанији, Титоград 1991, 153-166 (даље Томовић, *Алтин*).

⁶ Istanbul, Vaşbakanlık Arşivi, *Defterhâne-i Âmiri Tahrir Defterleri* (даље TD) 5m, 24-27. Ради се о сумарном дефтеру у коме су, поред алтинских села, пописана и она између Ђаковице и Пећи (зеамет Дечани), К. Митровице и Истока (зеамет Сухо Грло), као и већи део Бихора и Рашке и брвенички крај. Опширније о дефтеру TD 5m в. Т. Катић – Г. Гарић-Петровић, *Попис зеамета и тимара области Брвеник из 1477. године*, Мешовита грађа (Miscellanea), XXXII (2011) 158-159.

Садржи сумарне демографске и фискалне податке за 55 села⁷ и две мезре, чији су приходи, изузев спенце, обједињени у један зеамет с два корисника. Премда сажети, ови подаци представљају полазну основу за праћење демографског и економског развоја Алтина.⁸ Већ на први поглед они указују на благо опадање или стагнацију броја становника у скоро свим селима у периоду између 1477. и 1485. године, изузев у два села у близини Ђаковице (Мел и Брајковац). У попису нема ни једне муслиманске куће, док их осам година касније има 19, и то искључиво у селима у поречју Рибнице (в. табелу 1. у прилогу).

Објављивањем овог пописа покушали смо да дамо и наш допринос убикацији појединих алтинских насеља. Зато смо у напоменама посебно истакли све разлике између наше и убикације осталих истраживача, док неспорна места нисмо посебно коментарисали.

⁷ Поједина села, која су у дечанским хрисовуљама регистрована као једно, или која данас постоје као једна територијална целина, овде су одвојено заведена: Буњани Горњи и Доњи, Чрњегојно Горње, Средње и Доње, Добраш Мали и Велики, и село Поповица, уписано два пута.

⁸ Подручје Алтина освојено је најкасније 1430. године, када и неке друге њему суседне области. Тада је и пописано, у оквиру општег пописа Румелије, али ти дефтери нису сачувани. Опширније в. Т. Катић, *Вилајет Пастриц (Паширик) 1452/53. године*, Мешовита грађа (Miscellanea) XXXI (2010) 40-41, 44. Уз поједина села и мезре у овом попису стоји примедба „изван дефтера“, што је сигуран доказ да је Алтин пописиван и раније.

(24)

Део зеамета Алтунили, његова спенца припада царској благајни

Део Хасан-бега од тахвила⁹ Хамзе, Карловог сина

Село Р и б н и ц а ¹⁰ , пазарно место				
кућа 88	неожењених 13	удовица 3		
приход од пазара са нијабетом вилајета 4300				приход 9736
Село Л у н и к ¹¹				
кућа 46	неожењених 24	удовица 4		приход 2870
Село Ј а с и ћ ¹²				
кућа 28	неожењених 10	удовица 2		приход 1648

⁹ Тахвил, временски период у коме тимарник има право на убирање додељених му прихода. У овом случају приходи целог Алтина били су уступљени новом муслиману Хамзи-бегу, Карловом сину (ради се највероватније о неком албанском великашу). Он их је поделио на два дела и задужио двојицу војних заповедника, Хасан-бега и Јахја-бега да их прикупљају уместо њега, као и да од прикупљеног новца обезбеде одговарајући број војника и ратне опреме.

¹⁰ Данас ишчезло насеље које се налазило на реци Рибници (Ереник). Село Рибницу је са свим засеоцима и међама приложила манастиру Дечани кнегиња Милица, у монаштву Јевгенија, између 1397. и 1402. године (А. Младеновић, *Повеље и писма деспота Стефана*, Београд 2007, 392, 395-397) У повељи се наводи између села Батуше и Доброша, што би можда сугерисало да се и налазило између њих. На основу редоследа уписаних места у турском дефтеру из 1485. године, Пешикан, *Зетско-хумско-рашка имена*, 230, сматра да се налазило више узводно уз истоимену реку. Верујемо да се Рибница ипак налазила низводно од Јуника, односно да је као највеће алтинско насеље и пазарно место била у равници, у близини или на раскршћу локалних путева. Тако је убицира и Г. Томовић, *Затрнавска жупа*, Хиландарски зборник 2 (1998) карта на ненумерисаној страни. Мишљење Јастребова да се Рибница налазила на месту данашње Ђаковице није тачно (И. С. Јастребов, *Стара Србија и Албанија*, Споменик СКА 41 (1904) 12.), У ово време већ постоји Ђаковица, као село са 42 куће, 12 неожењених и 4 удовице, које припада зеамету Дечани. (TD 5m, 4).

¹¹ Данас Јуник, северозападно од Ђаковице, на Еренику. У средњем веку је припадао Затрнавској жупи, чија се граница простирала од речице Врело, преко Проклетија, вододелницом Дечанске и Пећке Бистрице, па између села Дубочак и Добри До, преко Баранског луга и села Ратиш до доњег тока реке Трнавe (Трава). Томовић, *Затрнавска жупа*, 8, 10.

¹² Истоимено насеље северно од Јуника.

Село Б о т у ш а ¹³			
кућа 40	неожењених 8	удовица 2	приход 3099
Село П л а њ а н и ¹⁴			
кућа 14	неожењених 5		приход 834
Село М о р и н а ¹⁵ , зову га хас Спредол ¹⁶			
кућа 31	неожењених 10	удовица 2	
Село П о т о к ¹⁷			
празно			приход два села ¹⁸ 1537
Село Г о р њ а Ч р њ е г о ј н а ¹⁹			
кућа 21	неожењених 13		приход 1063
Село Н и в а к а з ²⁰			
кућа 21	неожењених 14	удовица 2	приход 1614

¹³ Батуша, северозападно од Таковице. Краљ Стефан Дечански приложио је цркву Св. Николе у Батуши, са људима и земљом који су јој припадали, манастиру Високи Дечани (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 131, 266). Само село је истом манастиру даровала кнегиња Милица (Јевгенија), између 1397 и 1402. године (Младеновић, нав. место). У предтурском периоду село је припадало Затрнавској жупи. Томовић, нав. место.

¹⁴ Село Плањане са свим засеоцима и међама приложила је манастиру Дечани монахиња Јевгенија (Младеновић, нав. место). Данас не постоји али се на основу положаја његових засеока Дојенаца, Дабривине, Врела и Заморница, који се наводе у повељи, приближно може одредити положај самих Плањана. Како су Дабривине данашња Бровина (Пешикан, *Топонимија Подримља*, 14) а у њеној близини је узвишење Планик, у овом крају треба тражити и село Плањане. Исту убикацију предлаже и Пешикан, нав. дело, 15, 68. Нетачна је идентификација са селом Плањани код Призрена коју предлаже Р. Ивановић, *Дечанско властелинство*, Историјски часопис IV (1952-1953), 206.

¹⁵ Моруна, јужно од Јуника.

¹⁶ Непознато.

¹⁷ Данас засеок Поток Моруна. Село Поток са засеоцима био је посед манастира Високи Дечани (Младеновић, нав. место).

¹⁸ Односи се на села Поток и Моруна.

¹⁹ Неубицирано, налазило се негде у поречју Рибнице (Ереника). Село Чрњегојно приложила је манастиру Дечани кнегиња Милица између 1397. и 1402. године (Младеновић, нав. место).

²⁰ Данас Нивоказ, јужно од Јуника.

Село Б р а в и н а ²¹			
кућа 33	неожењених 10	удовица 3	приход 1742
Село Д у ј к ²² , зову га хас Љубежа ²³			
кућа 21	неожењених 11	удовица 4	приход 797
Село Д о њ а Ч р њ е г о ј н а ²⁴			
кућа 11	неожењених 5	удовица 2	приход 699
Село М е л ²⁵			
кућа 21	неожењених 11	удовица 2	приход 1098
Село Р у д о ш ²⁶			
кућа 3			приход 173
Село С м о л и ц а ²⁷			
кућа 23	неожењених 10	удовица 3	приход 1050

²¹ Средњовековни назив Дабрeвине, припадало је манастиру Дечани (Младеновић, нав. место). Данас Бровина, јужно од Јуника. Пуљаха је прочитао као Пероња (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 213) и идентификовао га са селом Берјах, северозападно од Ђаковице, а потом са селом Бeроња (Исти, *Defteri*, 173). Ослањајући се на Пуљаху, исту убикацију предлаже и Пешикан, *Топонимија Подримља*, 68, 75, док у *Зетско-хумско-рашка имена*, 230, стоји напомена да село Бeроња није уцртано на секцији, северозападно од Ђаковице. До овакве идентификације је вероватно довела аустроугарска карта из 1902. године (<http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/38-42.jpg>) на којој је на месту Бровине уцртано село Бeроња.

²² Питање данас ишчезлог села Дујк, решио је Пешикан, *Зетско-хумско-рашка имена*, 229, 230, на основу пописа из 1571. године у коме је Гуска, западно од Ђаковице, заведена као махала села Дујк. Алтинско село Дујк не треба поистоветити са селом Дујака северно од Ђаковице.

²³ Могуће да има везе с потесом Лубец, западно од села Гуска.

²⁴ В. нап. 19.

²⁵ Данас Меја западно од Ђаковице.

²⁶ Село је уписано двадесетих година XVI века у Скадарском санџаку, у кадилуку Пећ, (*367 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-ili Defteri*, Ankara 2008, 328) са 5 кућа. Касније је припало Дукађинском санџаку и у попису истог санџака из 1571. године заведено је као опустело уз напомену да се налази у близини села Дујк. (М. Пешикан, *Стара имена из Доњег Подримља*, Ономатолошки прилози VII (1986) 68).

²⁷ Смоница, западно од Ђаковице. У предтурско доба била је посед манастира Дечани. (Младеновић, нав. место).

Село Ш и к е в ц и ²⁸			
кућа 30	неожењених 17	удовица 1	приход 2045
Село Ш и п ч а н е ²⁹			
кућа 40	неожењених 16	удовица 3	приход 2662
(25)			
Село М у х о љ а н и ³⁰			
кућа 13	неожењених 5	удовица 2	приход 1359
Село К о с т у р а н и ³¹			
кућа 23	неожењених 6	удовица 1	приход 1316
Село К о в а ч и ³²			
кућа 15	неожењених 7	удовица 1	приход 1010
Село С т е п а њ е ³³			
кућа 22	Неожењених 5		приход 1025

²⁸ Могућа су и другачија читања: Шићевци, Шкавица, Шкуци и др. Непознато. Судаћи према подацима из дефтера Скадарског санцака из 1485. године, налазило се у близини неке реке (уписана је воденица) и имало је заседе винове лозе. У селу су живели Срби. (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 202-203, 243-244; *Defteri*, 164-165) Уколико би се руководили редоследом уписа места у дефтеру, као могућег показатеља његовог положаја на терену, онда би ово село требало тражити на простору између река Рибнице и Тропоје. Данашњи топоними сличног назива су планински врх Шикајве (Маја е Shikajve), западно од Јуника, на албанској страни и потеси Шкоза, југозападно и северно од Јуника.

²⁹ Под истим именом јавља се у дечанским хрисовуљама (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 104, 218.). Данас Шипшај, источно од Тропоје, уз саму албанско-српску границу.

³⁰ Данас Михољани (алб. Муђејан), северозападно од Тропоје. Пешикан, *Зетско-хумско-рашка имена*, 232, погрешно га убицира југозападно од Тропоје, према податку код Пуљахе; исто и Томовић, *Затрнавска жупа*, карта на ненумерисаној страни, која га лоцира на месту села Мејдан, југозападно од Тропоје.

³¹ Гостуран, северозападно од Тропоје.

³² Ковач, западно од Тропоје. Иста убикација код Томовић, *Алтин*, 162-163 (карта) и *Затрнавска жупа*, карта на ненумерисаној страни. Код Пешикана, *Топонимија Подримља*, 68 и *Зетско-хумско-рашка имена*, 233, неидентификовано.

³³ Непознато. Године 1485. уписано као Степање село (Karye-i Istepanye selo, Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 218, 251; *Defteri*, 178); у месту је регистрована воденица, узгој винове лозе и свилене бубе; насељено Србима.

Село К о р а н е³⁴

кућа 17 неожењених 10 удовица 1 приход 1284

Село Ч р н у л њ а³⁵

кућа 15 неожењених 4 приход 940

Село Б а б н о ц и³⁶

кућа 25 неожењених 4 удовица 1 приход 1412

Село Д о њ и Ш о ш а н и, познати и као Горњи Шошани³⁷

кућа 25 неожењених 12 удовица 1 приход два села
2009

³⁴ Горане, некадашњи посед манастира Дечани (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 30, 214). Вероватно се односи на село Керној, северозападно од Тропоје. Код Пешикана, *Зетско-хумско-рашка имена*, 233, и Томовић, *Алтин*, 158, неубицирано. Р. Ивановић, *Дечанско властелинство*, 189, изједначава Горане са селом Горај. Према Пешикану село Горај је на појединим картама уцртано на месту где је на секцијама уцртано село Чорај. (Пешикан, *Топонимија Подримља*, 5.) Такав је случај и на карти жупе Патково где је село Горане (Горај) уцртано на месту савременог насеља Чорај. (М. Николић, *Средњовековна жупа Патково*, *Историјски часопис XVIII* (1971) карта на нумерисној страници.). Мишљења смо да алтинско село Горане не треба идентификовати с Чорајем, јер се он налази на подручју турске нахије Рудине у Дукађинском санцаку, која је највећим делом обухватала некадашњу жупу Патково.

³⁵ У попису из 1485. године заведено као Чрносела (*Pulaha, Nahija e Altun-Ilisë*, 251); исто и 1530. године (*367 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-ili Defteri*, 327). Пуљаха, нав. дело, 217 и *Defteri*, 178, прочитао као Черномиле. Код Пешикана, *Топонимија Подримља*, 68; *Зетско-хумско-рашка имена*, 233, неидентификовано. С обзиром на редослед уписаних села, претпостављамо да се Чрнуља одн. Чрносело налазило негде између река Валбоне, Бистрице и Тропоје. Можда у близини мезре Чрнице (Црнице) или чак на месту села Јах Салихи, које се некада звало Црница.

³⁶ Данас Бабин, југозападно од Тропоје. Идентично је са селом Бабјани, које се помиње у дечанским хрисовуљама као једно од алтинских села дарованих манастиру Дечани (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 100, 211).

³⁷ Данас Шошан, југозападно од Тропоје. Средњовековно село Сошани било је дечански посед (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 103, 220). У турском попису из 1485. године уписано је само једно село Шошани, без одредница Доњи и Горњи (*Pulaha, Defteri*, 180; у *Nahija e Altun-Ilisë*, 219-220 грешком уписано под именом Горани)

Село Б у л у б и³⁸ са селом Брђани³⁹
 кућа 66 нежењених 17 удовица 5 приход два села
4629

Укупно:
 села 26
 кућа 686 нежењених 245 удовица 45 приход без спенце 47141

Он сâм [заим] је тешки оклопник (*bürüme*) 12 лаких оклопника (*cebeli*)
 1 коњаник у панцир-оделу (*geçim*) 1 шатор са више одаја (*çadır*)
 1 мали шатор (*tenktür*)

(26)

**Део зеамета Алтунили, његова спенца припада царској благајни
 Део Јахје, сина Махмуд-бега од тахвила Хамза-бега, Карловог сина**

Село Л у ж а н и⁴⁰
 кућа 59 нежењених 18 удовица 2 приход 1548

Село С т у б л а⁴¹
 кућа 7 приход 627

³⁸ Дечанско село Буљуби (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 109, 228), године 1485. (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 253) уписано као Булиба одн. Буљиба, тако и у наредним пописима (*367 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-ili Defteri*, 332); Пуљаха, нав. дело, 221 и *Defteri*, 181, прочитао као Поља. Село је било насељено искључиво словенским становништвом, имало је воденице, значајну производњу вина, а узгајало је и свилену бубу. Неидентификовано.

³⁹ Непознато. Могуће да је село још онда било пред замирањем па је уписано скупа с Буљубима.

⁴⁰ Данас Љужа југоисточно од Бајрам Цурија. У предтурско доба припадало је манастиру Дечани (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 101, 213). Године 1485. Лужани су били насељени искључиво албанским становништвом. Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 225, 255; *Defteri*, 184-185, прочитао Божани што је Пешикан исправно идентификовао с Љужом тј. Лужанима из дечанских хрисовуља (*Зетско-хумско-рашка имена*, 232).

⁴¹ Истоимено насеље јужно од Јуника.

Село К а л и к ⁴² изван дефтера кућа 7	удовица 1	приход 227
Село П о п о в ц и ⁴³ кућа 9		приход 316
Село П о н о ш е в и ц ⁴⁴ кућа 19		приход 858
Село С р е д њ а Ч р њ е к о р ј е н а ⁴⁵ кућа 13 неожењених 1		приход 611
Село П о п о в ц и ⁴⁶ кућа 16 неожењених 9	удовица 2	приход 767
Село К о р а н и ц а ⁴⁷ кућа 13 неожењених 3	удовица 3	приход 621
Село М а л и Д о б р а ш ⁴⁸ кућа 6 неожењених 6	удовица 2	приход 629

⁴² Или Каљк. Можда се може довести у везу с данашњим селом Каљкирес, југо-источно од Драгобије. Године 1485. Било је насељено албанским становништвом (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 233, 259; *Defteri*, 192). Код Пешикана неубицирано село Калиќ (*Топонимија Подримља*, 69; *Зетско-хумско-рашка имена*, 234).

⁴³ Поповац западно од Ђаковице. У повељи монахиње Јевгеније манастиру Високим Дечанима из 1397-1402. наведено је међу засеоцима села Брестовца (Младеновић, нав. место). У овом, као и у наредном турском попису село је уписано два пута (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 236-238; *Defteri*, 194-196). Вероватно се ради о два дела истог села, чији су приходи били подељени. Дербенције села Поповца (16 кућа) уписане су засебно, а дажбине убиране од њих припадале су притежаваоцу зеамета Дечани. *TD 5m*, 4.

⁴⁴ Средњовековни Плношевци, дечански посед, данас Поношевац, северозападно од Ђаковице.

⁴⁵ Дечанско село Чрњегојно. В. нап. 19.

⁴⁶ В. нап. 43.

⁴⁷ Данас Кореница, западно од Ђаковице.

⁴⁸ Доброш, југоисточно од Јуника. У предтурско доба био је посед манастира Дечани (Младеновић, нав. место) и припадало је Затрнавској жупи (Томовић, *Затрнавска жупа*, 10.).

Село други Д о б р а ш ⁴⁹ , зову га хас Доњи Добраш			
кућа 13	неожењених 12	удовица 1	приход 1125
Село Б р а ј к о в а ц ⁵⁰			
кућа 8	неожењених 3	удовица 1	приход 606
Село Ш и ш м а н и ц а ⁵¹			
кућа 35	неожењених 5	удовица 4	приход 1120
Село В а г а в а ⁵²			
кућа 9		удовица 1	приход 401
Село Т р н а в а ⁵³			
кућа 10	неожењених 1	удовица 1	приход 242
Село К о ш н и к ⁵⁴			
кућа 27		удовица 4	приход 701
Село Р а м е н ч и ћ ⁵⁵			
кућа 7	неожењених 1		приход 418

⁴⁹ Године 1485. уписан као Велики Доброш (Pulaħa, *Nahija e Altun-Ilisë*, 230, 257; *Defteri*, 190), данас Доброш (в. претходну напомену).

⁵⁰ Брековац код Ђаковице.

⁵¹ Данас село Шишман, западно од Ђаковице.

⁵² Вагово, југозападно од Ђаковице.

⁵³ Према белешци сачуваној у попису Скадарског санцака из 1582. године, други назив села Трнава је Вокша (Pulaħa, *Nahija e Altun-Ilisë*, 232; *Defteri*, 191). Данас се у селу Побрђу, северно од Вокше налазе поток и потес Трнава (Томовић, *Затрнавска жуна*, 3). Пешикан, *Зетско-хумско-рашка имена*, 231, допушта и другачију убикацију због понављања имена Тернова, Трнава, Вокша. Као једно од могућих решења предлаже Терниев северно од Тропоје.

⁵⁴ Године 1485. уписано је као Колшик и под тим именом је остало неубицирано код Пешикана (*Топонимија Подримља*, 69; *Зетско-хумско-рашка имена*, 234). Вероватно се односи на село Кошаре југозападно од Јуника.

⁵⁵ У попису из 1485. уписано као Габенчиче или слично (мутан факсимил); према Пуљахином читању Гијачача? (*Nahija e Altun-Ilisë*, 234; *Defteri*, 193). Код Пешикана неубицирано (*Топонимија Подримља*, 69; *Зетско-хумско-рашка имена*, 234) Вероватно се односи на Рамоц, северозападно од Ђаковице који је на аустроугарској карти из 1902. уписан као Рамунче (<http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/38-42.jpg>).

Мезра Р у п а ј ц и ⁵⁶ празна, изван дефтера			приход споља 135
Село К а м е н и ц ⁵⁷ кућа 13			приход 662
Село Б е р б а д ⁵⁸ кућа 8	неожењених 2	удовица 1	приход 627
Село П е ч у с т е (Почесте) ⁵⁹ кућа 6	неожењених 5		приход 568
(27)			
Село Т р а п о п о љ е ⁶⁰ кућа 14	неожењених 7		приход 1240
Село В ’ ч и д о л ⁶¹ кућа 10	неожењених 9	удовица 2	приход 654
Село Т р а б о ш ⁶² кућа 16	неожењених 6		приход 1298

⁵⁶ Данас Рипај код Ђаковице. На аустроугарској карти (в. претходну нап.) Рипај је уписан као Рупај.

⁵⁷ Камениц, североисточно од Тропоје, на албанско-српској граници.

⁵⁸ Село Бербат, северозападно од Тропоје.

⁵⁹ Године 1485. уписано као Почесте (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 227, 256; *Defteri*, 186) са 10 пореских обвезника, углавном Срба. У селу је био заступљен узгој грожђа и производња вина; није регистрована воденица. Неидентификовано у Пешикан, *Зетско-хумско-рашка имена*, 234. Можда би се могло довести у везу с потесом Честа југозападно од Јуника.

⁶⁰ Требопоље, у дечанским хрисовуљама прво од алтинских села која су приложена манастиру Дечани (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 99, 208). Данас Тропоја у Албанији.

⁶¹ Данас Вичидољ, јужно од Тропоје.

⁶² Неидентификовано насеље. У попису из 1485. уписано као Требнош (Pulaha, *Nahija e Altun-Ilisë*, 226, 255; *Defteri*, 186). Насељено је словенским становништвом, у селу је регистрована значајнија производња вина, воденица са два жрвња, и узгој свилене бубе.

Село Г о р њ и Б у њ а н и ⁶³ кућа 36	неожењених 9	удовица 3	приход 1457
Село Д р а г о б и љ ⁶⁴ , дербендско село, изван дефтера кућа 5			приход 200
Село Н и в ј а н и ⁶⁵ кућа 16	неожењених 7		приход 1189
Мезра Ч р н и ц а ⁶⁶ празна, изван дефтера			приход споља 300
Село Ш у м а ⁶⁷ кућа 25	неожењених 15	удовица 1	приход 1266
Село Д о њ и Б у њ а н и ⁶⁸ кућа 13	неожењених 7		приход 813

⁶³ Средњовековно село Буњане било је дечански посед (Ивић – Грковић, *Хрисовуље*, 106, 222). Налазило се на ушћу Бистрице у Валбону, на месту данашњег села Буњај. Исту идентификацију предлаже и Томовић, *Алтин*, 158, 162-163. Пешикан, *Топонимија Подримља*, 75-76, прочитао је име села као Боњани или Буњани, Горњи и Доњи, и повезао га са селом Буњане (Бучане) источно од Дечана. Касније о овим селима говори као о неубицираним (*Зетско-хумско-рашка имена*, 233, 234).

⁶⁴ Драгобија, западно од Тропоје, на Валбони.

⁶⁵ Неидентификовано. Године 1485. уписано као Нивнани (Небонани у читању Пуљахе, *Nahija e Altun-Ilisë*, 224, 254; *Defteri*, 184); под истим именом заведено и 1571. године (*TD 500*, 566). Нивјане је насељавало словенско становништво, у селу је постојала воденица, а поред уобичајених житарица, узгајала се винова лоза и свилена буба.

⁶⁶ На ушћу Бистрице у Валбону постоји потес Црница и у непосредној близини село Јах Салихи које се раније звало Црница. Можда је мезра прерасла у село, а можда је сасвим ишчезла и у том случају би село Црница могло да се идентификује са селом Чрнуља у овом попису. Код Пуљахе, *Nahija e Altun-Ilisë*, 240, 262; *Defteri*, 197, Храница. Пешикан је превидео ову мезру јер је у албанском издању штампана малим фонтом у курзиву, испод дажбина села Драгобиљ, премда је у оригиналу заведена посебно, као и сва остала села.

⁶⁷ Шумица, југозападно од Тропоје. Код Пешикана, *Зетско-хумско-рашка имена*, 233, неидентификовано.

⁶⁸ В. нап. 63.

Татјана Катић, Гордана Гарић Петровић

Село Р о г а м⁶⁹
кућа 9 приход 205

Село С(Ш) у м и ц а⁷⁰
кућа 5 приход 75

нијабет реченог вилајета 600

Укупно:
села 29 мезри 2
кућа 429 неожењених 116 удовица 29 приход 22104

Он сâм [заим] је тешки оклопник 6 лаких оклопника
1 шатор са више одаја

**Тимар Емира, Алексијевог сина, Хамзе, Тимурташевог сина и Исе,
Шахиновог сина заједнички притежавају, на смену иду у поход**

*У руци Мехмеда мирахора (?)
Овчарина припада владару, али пошто су ови приходи издвојени,
Мехмед се одрекао свог дела и он је дат поменутима.⁷¹ У првој декади
Реџена 883. [28. 09. – 07. 10. 1478]*

Овчарина и таксе за непотраживану заоставштину,
одбеглу стоку и робове вилајета Алтун годишње 7000

Он сâм [тимарник] је тешки оклопник 2 лака оклопника
1 слуга 1 мали шатор

⁶⁹ Роган, источно од Бајрам Цурија.

⁷⁰ Неубицирано. Насеље је било пред замирањем с обзиром да није регистровано у дефтеру из 1485. године (Pulaḥa, *Nahija e Altun-İlisë; Defteri*), као ни у наредним пописима. Могуће да се налазило у близини већег села Шуме, односно на простору данашње Шумице (Ахметај), југозападно од Тропоје.

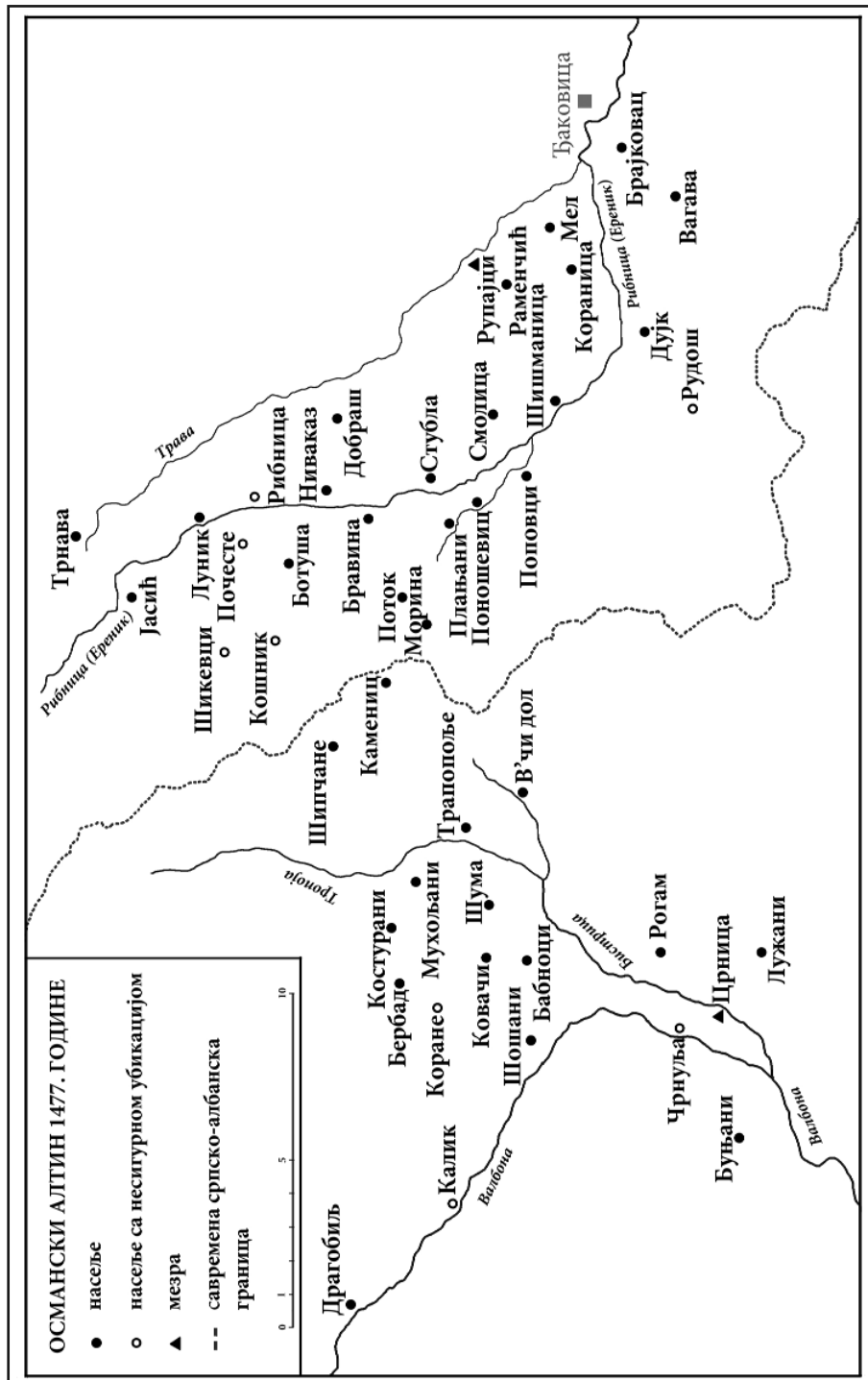
⁷¹ Приход од овчарине уобичајено је припадао султану, а изузетно санџакбегу, вакуфу или тимарницима, као у овом случају.

Табела 1.

**Порески обвезници зеамета Алтин
према подацима османских пописа из 1477. и 1485. године**
скраћенице: к = кућа, н = неожењени, у = удовица, м = муслиман

Село	1477. године			1485. године			
	к	н	у	к	н	у	м
Бабноци	25	4	1	16	8	2	
Ботуша	40	8	2	35	10	2	1
Бравина	33	10	3	27	3	2	3
Брајковац	8	3	1	8	6	2	
Бербад	8	2	1	8	2	1	
Буљуби (са Брђанима 1477.)	66	17	5	47	16	7	
Буњани Доњи	13	7		13	9	1	
Буњани Горњи	36	9	3	није уписано			
Вагава	9	1		4	3	2	
В'чи дол	10	9	2	12	5	2	
Горане	17	10	1	12	13	1	
Добраш Велики	13	12	1	20	4	1	
Добраш Мали	6	6	2	5	2	1	
Драгобиљ	5			6			
Дујк	21	11	4	22	9	1	1
Јасић	28	10	2	16	11	3	
Калик (Каљк)	7		1	5	3	1	
Камениц	13			8	4	1	
Ковачи	15	7	1	16	6	1	
Кораница	13	3	3	6	6	2	
Костурани	23	6	1	19	14	1	
Кошник	27		4	20	4	3	
Лужани	59	18	2	58	14	5	
Луник	46	24	4	50	10	3	
Мел	21	11	2	28	9	3	3
Морина	31	10	2	28	12	3	
Мухољани	13	5	2	12	8	3	
Нивоказ	21	14	2	28	5	1	3
Нивјани	16	7		12	3	2	
Печусте (Почесте)	6	5		6	3	1	
Плањани	14	5		14	3	2	
Поношевиц	19			9	8	1	

Село	1477. године			1485. године			
	к	н	у	к	н	у	м
Поповци	9			6	2		
Поповци	16	9	2	13	6	2	
Поток	празно			није уписано			
Раменчић	7	1		4	3	1	
Рибница	88	13	3	74	14	4	8
Рогам	9			7	2	1	
Рудош	3			2			
Рупајци мезра	-			-			
Смолица	23	10	3	15	8	1	
Степање	22	5		9	9	3	
Стубла	7			3	3	1	
С(Ш)умица	5			није уписано			
Трабош	16	6		11	6		
Требопоље	14	7		9	8	2	
Трнава	10	1	1	5	3	2	
Чрница, мезра	-			-			
Чрнуља	15	4		12	6	1	
Чрњегојна Горња	21	13		24	6	3	
Чрњегојна Доња	11	5	2	9	4	4	
Чрњегојна Средња	13	1		8	4	1	
Шикевци	30	17	1	27	13	3	
Шипчане	40	16	3	42	9	2	
Шишманица	35	5	4	20	16	4	
Шошани	25	12	1	20	10	1	
Шума	25	15	1	23	9	3	

Handwritten musical notation on page 27, consisting of several staves with notes and rhythmic markings.

Handwritten text on page 27, including a large diagonal signature and several lines of smaller text.

Handwritten musical notation on page 26, consisting of several staves with notes and rhythmic markings.

Tatjana Katić, Gordana Garić Petrović

OTTOMAN ALTIN (ALTUN-ILI) IN 1477.

Summary

This article presents the oldest Ottoman inventory of the medieval district of Altin (tur. Altun-ili) which was compiled in 1477, at the latest. It contains demographic and fiscal data for 55 villages and two mezras. The name of Altin is derived from Latin word altus, high, and means “The Highlands” (alb. Malësi). Medieval Altin, as well as Ottoman Altun-ili, encompassed Northern Albania and southwest of Kosovo (Djakovacka Malesija, Malësi e Gjakovës). The area was populated by Slavs and Albanians. In the second half of XV century Altin was attached to the Pasha sancak. After the Ottoman Empire acquired Shkodra (Skadar) from Venice, after the siege of Shkodra in 1478-79, Altin was incorporated into the newly established Iskenderiye sancak.

Key Words: Ottoman Empire, Altin, Altun-ili, Pasha sancak, defter, zeamet, XV century.

Чланак примљен: 06. 04. 2012.

Чланак коначно прихваћен за објављивање: 20. 08. 2012.